

FAMILY FINANCIAL SAFETY CHECKLIST

15 câu hỏi giúp gia đình nhìn lại mức độ an toàn tài chính hiện tại

Một bản tự kiểm tra ngăn trước khi gia đình bắt đầu một kế hoạch tài chính dài hạn

Nhiều gia đình không gặp vấn đề vì họ không cố gắng.

Họ vẫn đi làm đều. Vẫn chăm lo cho con. Vẫn thanh toán các khoản chi hằng tháng. Vẫn cố gắng tiết kiệm, đầu tư và chuẩn bị cho tương lai.

Nhưng tài chính gia đình không chỉ cần “ổn” trong những tháng bình thường.

Điều quan trọng hơn là: nếu cuộc sống không diễn ra như kế hoạch, gia đình mình có đủ thời gian, đủ nguồn lực và đủ bình tĩnh để xoay sở không?

Bản checklist này không phải là một bài kiểm tra đúng sai. Cũng không nhằm đánh giá gia đình nào giỏi hay chưa giỏi trong quản lý tiền bạc.

Mục tiêu của checklist là giúp anh/chị nhìn lại nhanh 5 phần quan trọng trong bức tranh an toàn tài chính gia đình:

1. Dòng tiền hằng tháng
2. Lớp đệm thanh khoản
3. Bảo vệ thu nhập và chi phí y tế lớn
4. Mục tiêu dài hạn của gia đình
5. Kỷ luật tích lũy và bước tiếp theo

Hãy dành vài phút trả lời thật với chính mình.

Không cần hoàn hảo.

Chỉ cần rõ hơn.

PHẦN 1

Dòng tiền gia đình có đang đủ rõ không?

Dòng tiền là nền móng của tài chính gia đình.

Nếu gia đình không biết tiền đi đâu mỗi tháng, rất khó nói đến quỹ dự phòng, học vấn cho con, hưu trí hay tích lũy dài hạn.

Hãy bắt đầu bằng 3 câu hỏi đơn giản.

1. Gia đình mình có biết rõ tiền đi đâu mỗi tháng không?

- Rất rõ. Có theo dõi và điều chỉnh khi cần.
- Khá rõ. Biết các khoản chính, nhưng chưa theo dõi đều.
- Chỉ ước lượng. Cuối tháng mới nhìn lại.
- Chưa rõ. Chủ yếu chi theo phát sinh.

Gợi ý tự soi:

Nếu cuối tháng gia đình thường tự hỏi “tiền đi đâu hết rồi?”, có thể vấn đề không nằm ở một khoản chi lớn, mà nằm ở việc dòng tiền chưa được nhìn đủ rõ.

2. Chi phí thiết yếu có đang chiếm quá nhiều thu nhập không?

Chi phí thiết yếu gồm: nhà ở, ăn uống, điện nước, đi lại, học phí cơ bản, chăm sóc gia đình, các khoản bắt buộc.

- Dưới 50% thu nhập. Gia đình còn nhiều khoảng thở.
- Khoảng 50-60%. Vẫn tương đối cân bằng.
- Khoảng 60-70%. Bắt đầu cần chú ý.
- Trên 70%. Dòng tiền có thể đang khá căng.

Gợi ý tự soi:

Khi chi phí thiết yếu chiếm quá nhiều, phần dành cho dự phòng, bảo vệ và tương lai thường bị đẩy xuống cuối cùng.

3. Chi cho chất lượng sống có đang có ranh giới rõ không?

Chất lượng sống gồm: ăn ngoài, cà phê, mua sắm, giải trí, du lịch, trải nghiệm, những khoản làm cuộc sống dễ chịu hơn.

- Có giới hạn rõ và hiếm khi vượt.
- Có theo dõi nhưng đôi lúc vượt kế hoạch.
- Thường chi theo cảm hứng.
- Không rõ khoản này đang chiếm bao nhiêu.

Gợi ý tự soi:

Tận hưởng cuộc sống là điều cần thiết. Nhưng nếu phần chất lượng sống không có ranh giới, nó rất dễ lấn vào phần dành cho an toàn và tương lai.

PHẦN 2

Gia đình có đủ lớp đệm nếu dòng tiền bị gián đoạn không?

Khi mọi thứ đang bình thường, quỹ dự phòng thường không tạo cảm giác cấp bách.

Nhưng khi thu nhập bị chậm lại, công việc thay đổi, sức khỏe có vấn đề hoặc có khoản phát sinh lớn, lớp đệm thanh khoản sẽ quyết định gia đình có bao nhiêu thời gian để bình tĩnh.

4. Nếu thu nhập dừng lại, gia đình xoay sở được bao lâu?

- Trên 6 tháng chi phí thiết yếu.
- Khoảng 3–6 tháng.
- Dưới 3 tháng.
- Chưa có quỹ dự phòng rõ ràng.

Gợi ý tự soi:

Quỹ dự phòng đúng nghĩa nên được tính trên chi phí thiết yếu, không phải toàn bộ mức sống hiện tại.

5. Quỹ dự phòng có đang được tách riêng không?

- Có. Quỹ dự phòng tách riêng và không dùng lẫn.
- Có một phần, nhưng đôi khi vẫn dùng cho việc khác.
- Có tiền tiết kiệm chung, nhưng chưa tách riêng.
- Chưa có khoản riêng cho dự phòng.

Gợi ý tự soi:

Một khoản tiền dùng chung cho quá nhiều việc thường rất khó bảo vệ được vai trò dự phòng.

6. Nếu tháng sau có một khoản phát sinh lớn, gia đình sẽ dùng nguồn nào?

- Dùng quỹ dự phòng riêng.
- Dùng tiền tiết kiệm chung.
- Phải rút khoản đầu tư hoặc khoản dành cho mục tiêu khác.
- Có thể phải vay mượn hoặc dùng thẻ tín dụng.

Gợi ý tự soi:

Nguồn tiền dùng để xử lý phát sinh cho thấy lớp đệm tài chính của gia đình đang dày hay mỏng.

PHẦN 3

Thu nhập và sức khỏe của gia đình đã có lớp bảo vệ chưa?

Trong nhiều gia đình, toàn bộ kế hoạch hiện tại và tương lai đang dựa vào một hoặc hai dòng thu nhập chính.

Nếu dòng tiền đó bị gián đoạn, các nghĩa vụ tài chính vẫn tiếp tục: tiền nhà, tiền học, sinh hoạt phí, chăm sóc gia đình, khoản vay và các mục tiêu dài hạn.

7. Ai là người tạo ra dòng tiền chính của gia đình?

- Có nhiều nguồn thu tương đối cân bằng.
- Có hai nguồn thu, nhưng một nguồn vẫn là chính.
- Phần lớn phụ thuộc vào một người.
- Thu nhập biến động và chưa có nguồn thay thế rõ.

Gợi ý tự soi:

Gia đình càng phụ thuộc vào một dòng tiền chính, càng cần nhìn kỹ câu hỏi: nếu dòng tiền đó tạm dừng, gia đình sẽ đi tiếp bằng nguồn nào?

8. Nếu người tạo thu nhập chính phải tạm ngưng làm việc, gia đình đã có phương án chưa?

- Có phương án khá rõ.
- Có một phần chuẩn bị, nhưng chưa chắc đủ.
- Chủ yếu dựa vào tiền tiết kiệm hiện có.
- Chưa có phương án cụ thể.

Gợi ý tự soi:

Bảo vệ thu nhập không phải là chuyện xa xỉ. Với gia đình có người phụ thuộc, đây là một lớp phòng vệ quan trọng.

9. Nếu có chi phí y tế lớn, nguồn tiền nào sẽ được dùng?

- Có phương án riêng cho chi phí y tế lớn.
- Có một phần chuẩn bị, nhưng chưa rõ mức độ đủ.
- Sẽ dùng tiền tiết kiệm hoặc quỹ dự phòng.
- Chưa biết rõ sẽ dùng nguồn nào.

Gợi ý tự soi:

Chi phí y tế lớn không chỉ là viện phí. Nó có thể ảnh hưởng đến thu nhập, quỹ dự phòng, học vấn của con, hưu trí và các kế hoạch dài hạn khác.

PHẦN 4**Những mục tiêu lớn đã có nguồn riêng chưa?**

Có những mục tiêu không xuất hiện mỗi tháng, nhưng gần như chắc chắn sẽ đến.

Học vấn của con. Hưu trí của bố mẹ. Một căn nhà. Một khoản chăm sóc sức khỏe dài hạn. Một quỹ tích lũy để gia đình có thêm sự chủ động.

Những mục tiêu này càng để gần mới chuẩn bị, áp lực càng lớn.

10. Học vấn dài hạn của con đã có nguồn riêng chưa?

- Có nguồn riêng và trích lập đều.
- Có chuẩn bị, nhưng chưa đều.
- Có nghĩ đến, nhưng chưa tách nguồn.
- Chưa bắt đầu.

Gợi ý tự soi:

Học vấn của con là mục tiêu có mốc thời gian tương đối rõ. Không nhất thiết phải bắt đầu bằng số tiền lớn, nhưng nên bắt đầu bằng một nguồn riêng.

11. Hưu trí của bố mẹ đã được chuẩn bị chưa?

- Có kế hoạch rõ và đang duy trì đều.
- Có tích lũy, nhưng chưa lượng hóa cụ thể.
- Có nghĩ đến, nhưng chưa bắt đầu rõ ràng.
- Hưu trí vẫn đang để sau.

Gợi ý tự soi:

Hưu trí không bắt đầu khi mình già. Hưu trí bắt đầu từ lúc mình còn đủ thời gian, sức khỏe và khả năng để chuẩn bị.

12. Các mục tiêu lớn của gia đình có đang dùng chung một “chiếc túi tiền” không?

- Mỗi mục tiêu lớn đã có nguồn riêng.
- Một vài mục tiêu đã tách nguồn, một vài mục tiêu còn dùng chung.

- Hầu hết vẫn nằm trong một khoản tiết kiệm chung.
- Chưa rõ tiền nào dành cho mục tiêu nào.

Gợi ý tự soi:

Khi mọi mục tiêu dùng chung một nguồn tiền, gia đình rất dễ phải đánh đổi khi nhiều việc quan trọng cùng xuất hiện.

PHẦN 5

Gia đình có đang tích lũy đều cho tương lai không?

Tài chính gia đình không vững lên nhờ những khoản dư tình cờ.

Nó vững hơn nhờ những khoản nhỏ nhưng đều, được đặt đúng tên, đúng nhiệm vụ và duy trì đủ lâu.

13. Mỗi tháng gia đình có trích riêng một khoản cho tương lai không?

- Có, đều đặn mỗi tháng.
- Có, nhưng chưa đều.
- Chỉ để dành khi còn dư.
- Gần như chưa có.

Gợi ý tự soi:

Nếu tương lai chỉ nhận phần còn lại sau cùng, tương lai sẽ thường xuyên bị trì hoãn.

14. Khoản tích lũy/đầu tư dài hạn có mục tiêu rõ không?

- Có mục tiêu, thời gian và nguyên tắc rõ.
- Có mục tiêu chung, nhưng chưa cụ thể.
- Có tích lũy/đầu tư, nhưng chưa gắn rõ với mục tiêu.
- Chưa bắt đầu.

Gợi ý tự soi:

Đầu tư phù hợp không bắt đầu từ việc hỏi kênh nào tốt nhất. Nó bắt đầu từ câu hỏi: khoản tiền này sinh ra để làm gì?

15. Nếu chỉ chọn một việc để làm trước trong 30 ngày tới, gia đình nên bắt đầu từ đâu?

- Làm rõ dòng tiền hằng tháng.
- Xây hoặc tách riêng quỹ dự phòng.

- Rà soát bảo vệ thu nhập của người trụ cột.
- Rà soát phương án chi phí y tế lớn.
- Tách nguồn cho học vấn của con.
- Bắt đầu hoặc cụ thể hóa kế hoạch hưu trí.
- Thiết lập khoản tích lũy/đầu tư định kỳ.
- Chưa chắc, cần nhìn lại tổng thể trước.

Gợi ý tự soi:

Không cần làm mọi thứ cùng lúc. Nhưng gia đình nên biết việc nào cần làm trước.

CÁCH ĐỌC NHANH KẾT QUẢ CHECKLIST

Hãy đếm số câu anh/chị đã chọn ở nhóm trả lời tích cực nhất, tức là những lựa chọn đầu tiên hoặc gần đầu tiên trong mỗi câu hỏi.

Nếu phần lớn câu trả lời nằm ở nhóm đầu tiên

Gia đình đang có nền tài chính khá rõ và nhiều lớp an toàn đã được chuẩn bị. Bước tiếp theo có thể là tối ưu hóa: kiểm tra mức độ đủ, tách nguồn rõ hơn cho các mục tiêu dài hạn, và duy trì kỷ luật tích lũy đều.

Nếu nhiều câu trả lời nằm ở nhóm giữa

Gia đình đã có nền ban đầu, nhưng vẫn còn một số khoảng trống cần củng cố. Đây là giai đoạn rất phù hợp để nhìn lại thứ tự ưu tiên: quỹ dự phòng, bảo vệ thu nhập, chi phí y tế lớn, học vấn cho con, hưu trí hay tích lũy dài hạn.

Nếu nhiều câu trả lời nằm ở nhóm cuối

Gia đình không nên tự trách. Điều này chỉ cho thấy bức tranh tài chính hiện tại còn nhiều điểm cần được gọi tên rõ hơn. Bước đầu tiên không phải là làm tất cả ngay, mà là chọn một việc quan trọng nhất để bắt đầu.

5 CÂU HỎI GIA ĐÌNH NÊN NGỒI XUỐNG NÓI VỚI NHAU

1. Nếu thu nhập bị gián đoạn 3-6 tháng, gia đình mình dùng nguồn nào để xoay sở?
 2. Quỹ dự phòng hiện tại có đúng nghĩa là quỹ dự phòng không, hay đang dùng chung cho nhiều việc khác?
 3. Nếu có chi phí y tế lớn, khoản đó có làm ảnh hưởng đến học vấn của con hoặc hưu trí của bố mẹ không?
 4. Những mục tiêu lớn như học vấn, hưu trí, nhà cửa, sức khỏe đã có nguồn riêng chưa?
 5. Trong 30 ngày tới, gia đình nên bắt đầu từ một việc nhỏ nào để tài chính vững hơn?
-

BƯỚC TIẾP THEO

Checklist này giúp gia đình tự nhìn lại nhanh.

Nhưng nếu muốn có một bức tranh rõ hơn, khách quan hơn và có hệ thống hơn, anh/chị có thể làm bài khảo sát FSI – Chỉ số An toàn Tài chính Gia đình.

FSI giúp anh/chị nhìn lại 10 trục quan trọng:

1. Kiểm soát chi tiêu
2. Chi thiết yếu
3. Chi chất lượng sống
4. Nợ / nghĩa vụ tài chính
5. Quỹ dự phòng
6. Bảo vệ thu nhập
7. Chi phí y tế lớn
8. Học vấn cho con / mục tiêu gia đình tương lai
9. Kế hoạch hưu trí
10. Tích lũy / đầu tư định kỳ

Sau khi hoàn thành, anh/chị sẽ biết gia đình mình đang ở vùng nào, đang mạnh ở đâu, còn khoảng trống nào cần chú ý, và nên ưu tiên điều gì trước.

FSI không phải là bài kiểm tra đúng sai.

FSI là một điểm bắt đầu để gia đình nhìn rõ hơn, bình tĩnh hơn và từng bước xây dựng một nền tài chính an toàn hơn.

FAMILY FINANCIAL SAFETY INDEX – FSI

Chỉ số An toàn Tài chính Gia đình

Trước khi nói nên làm gì, hãy bắt đầu bằng việc nhìn rõ mình đang ở đâu.